

M. M. 1915

Fig. 1. Beldringe. Ydre, set fra Sydøst.

BELDRINGE KIRKE

BAARSE HERRED

Kirken blev af Kong Hans 1504 skænket til Præstø Kloster, men kom efter Reformationen atter under Kronen. Hovedgaarden Beldringe nævnes i Adelseje 1368, i lang Tid hos Slægten Beck, men kom ved Mageskifte 1621 til Kongen, der lod Landsbyen nedlægge, Præstegaarden nedbryde og Kirken 1623 blive *Anneks* til Baarse. Efter at Kirken 1641—47 havde været Anneks til Præstø, har den siden atter været forenet med Baarse. Hovedgaarden blev Ladegaard under Vordingborg Slot og hørte 1721—1776 under Bytterdistriktet. Ved dettes Bortsalg kom Kirken under Beldringegaard, der endnu ejer den¹. 1755 nævnes, at der ved Kirken var »en meget skøn Kilde, hvorfra de fornemste i Vordingborg og Præstø ugentlig lader hente Vand«. †Kirkeladen ombyggedes 1727 (Rgsk.).

Kirken ligger ensomt, ret nordligt i Sognet, lidt Øst for Gaarden af samme Navn og ved Sydkanten af et Engdrag. Med Undtagelse af Sydsiden har Kirkegaarden sentmiddelalderlig Hegnsmur, Nordmuren af Munkesten i Munkeskifte, Øst- og Vestmuren bæltmuret med Munkesten og Kridtkvadre; de fleste Dele er teglhængt med »Nonner«.

Bygningen bestaar af Kor og Skib fra romansk Tid, det førstnævnte sen-

gotisk forlængst, samt fire sengotiske Udbygninger: Sakristi og Kapel paa Nordsiden, Vaabenhus paa Sydsiden og Taarn.

Den romanske Kirke, hvis Kor og Skib ikke flugter, er vistnok en Kampestensbygning, men med Detailler af Kridtkvadere. Oprindelig Murteknik med kvaderrillede Fuger ses bag de nordre Udbygningers Tage; Væggene over Hvælvene er helt kridtkvaderklædte. Koret har mistet sin Østgavl og af oprindelige Enkeltheder kun bevaret den vestre Halvdel af Nordvinduet. Skibet, hvis Murhøjde er godt 6 m, har sikkert i hver Langmur haft to Vinduer; bevaret er de to vestlige, der begge har Lysningskarm, skaaret af een, 4—5 cm

tyk Egeplanke uden Glasfals, men med Spor efter paasømmede Vindjern. Det 135 cm høje Nordvindues Lysningsplanke har ved Buetoppen en noget skævt placeret, nedhængende Halvskive; Karmene er ligesom i Koret af Kridtsten med glatte Smige, af hvilke Saalbænken er næsten plan. Det i Vaabenhuset synlige, noget restaurerede Sydvin-

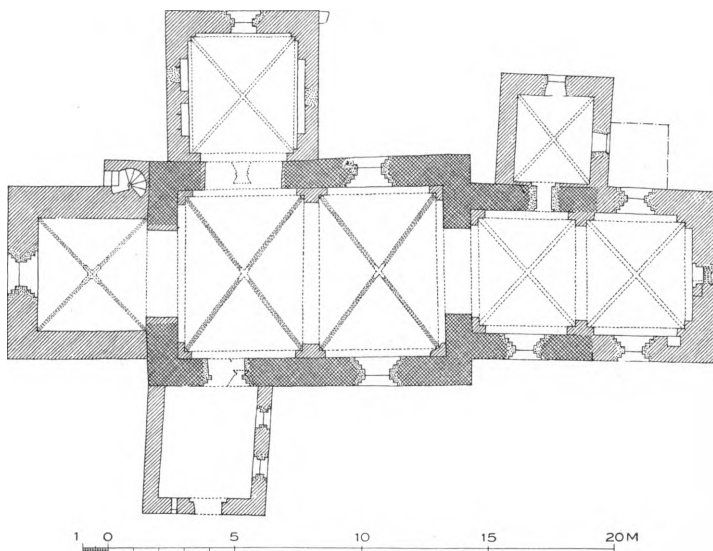

Fig. 2. Beldringe. Plan. 1:300. Maalt af Th. Havning 1915 (Arne Nystrøm 1929).

due (Fig. 3) er ogsaa af Kridtsten, og udmærker sig ved, at dets Ydersmige er prydede med et smaatærnet Skaktavlmønster i Relief (Aarb. f. nord. Oldkynd. 1898, 62, Fig. 3); dets Højde fra den fornyede, nu helt vandrette Saalbænk er 1,25 m, og det sidder 3,40 m over Vaabenhusets Gulv. Norddøren er forsvundet, Syddøren romansk formet, dobbelt falset og rundbuet, med skraakantet Sokkel og hul-kantede Kragbaand, men rekonstrueret efter Rester af den oprindelige, udvidet og helt nymuret i 1890'erne. I Kirkens Indre er Korbuen vel rund, men uden Kragbaand og senere udvidet, koncentrisk med den oprindelige². De forsvundne Loftsbjælker, o. 29 × 13 cm, i en indbyrdes Afstand paa o. 90 cm, har ligget mindst 15 cm under Murenes Overkant; i et enkelt af de dybe Bjælkehuller findes endnu en Bjælkestump. Paa den foroven ommurede Triumfgavl's Østside ses Aftryk af Spærstiverne i Korets forsvundne romanske Tagværk.

Gotiske Ændringer og Tilbygninger, overvejende af Munkesten i Munkeskifte. *Skibets to Hvelv*, der er indbyggede o. 1400, har paa Vægpillerne omkringløbende Kragbaand af Kridtsten, rigt profilerede med Hulkant over

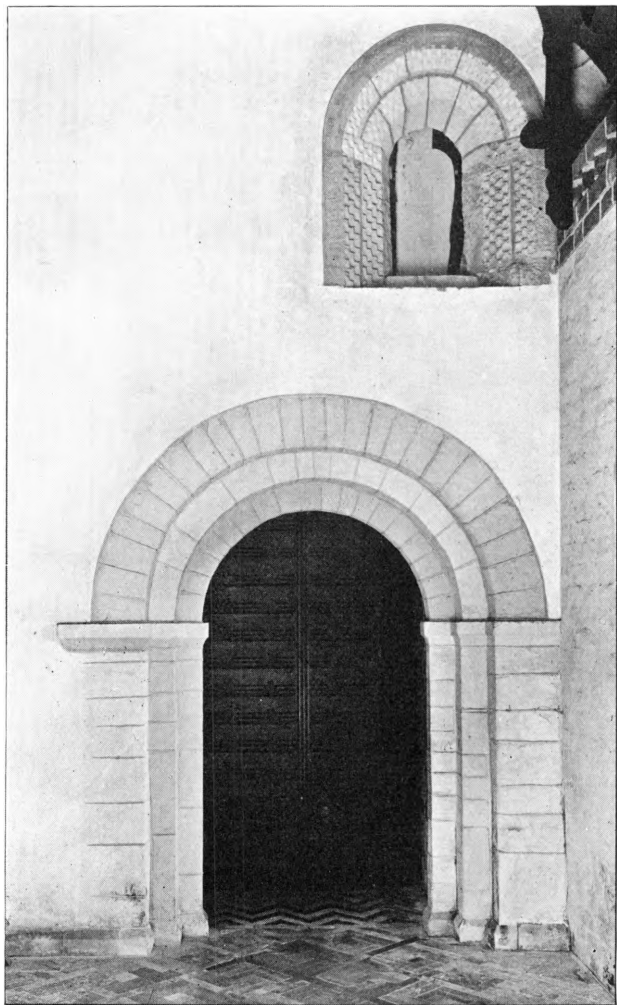

Fig. 3. Beldringe. Romansk Vindu over Skibets fornyede Syddør.

M. M. 1915

stansribber; Tagværket indeholder sengotiske Rester. Før 1890'erne havde Sakristiet paa Østsiden en lille, nu nedrevet Udbygning, der dannede Adgangen til Korets østligste Del og maa være tilføjet samtidig med denne.

Kapellet paa Skibets Nordside, der muligvis er jævnaldrende med Sakristiet, er af overvejende ret korte, gulladne Munkesten i Munkeskifte. Gavlen svarer til Sakristiets; under Nordvinduet var der før 1890'erne en Dør. Det Indre, der aabner sig til Skibet med en nu genaabnet, lav Spidsbue, har i Østvæggen

Kvartrundstav. De pære-stavprofilerede Ribber, som nærmest Toppen dog faar almindelig retkantet Halvstensform, hviler paa spinkle Hjørnesøjler, med skægløse Menneskehoveder i Stedet for Kapitæler og staaende paa Smaakonsoller, hvis Profilering er ret afvekslende; alle disse Detailler er dog nu moderniserede med Puds og Farver (ingen Overribber, men svære Topfirkanter). Samtidig med Hvelvslagningen er Skibets Mure forhøjede med 4—5 Skifter Munkesten.

Sakristiet paa Korets Nordside er maaske tilbygget, da det romanske Kor endnu stod uforandret. Murene, der næsten ikke var fundamenterede², er af Kridtkvadere med Gesimser og Taggavl af Munkesten. Den femtakkede Gavl har syv spidsbuede Højblændinger med pudsede Felter. Rummet overdækkes af et Hvelv med Kwart-

een spidsbuet, i Vestvæggen to fladbuede Spareblændinger og overdækkes af et Hvælv som Sakristiets, men hvilende paa Hjørnepiller.

I den seneste Middelalder er Korets romanske Østgavl nedrevet og *Korforlængelsen* tilbygget af de gamle Materialer og af Munkesten. Hvis den nu helt ommurede Taggavl af Præstø-Næstved Type svarer til den sengotiske, er Korombygningen sikkert yngre end Aar 1500, men om Gavlens Udseende før Hovedstandsættelsen vides med Sikkerhed kun, at den øvre Del var glat ombygget, uden Kantakker. Et spidsbuet, falset Østvindue er nu tilmuret. I det Indre har hele det forlængede Korrum to Hvælv med Halvstensribber (ingen Overribber), hvilende paa Vægpillen med halvrunde Kragbaand, af hvilke den sydøstre delvis har lukket for en fladbuet Gemmeniche; en tilsvarende findes i Østmuren bag Alterbordets Sydende. Alligevel er de to Hvælv sikkert samtidige med Korforlængelsen, da de gotiske Overvægge aldrig har været kalkede.

Taarnet, blandt hvis Syldsten der findes en Oldtidssten med skaalformede Fordybninger, har et Kridtkvaderbælte noget over Mandshøjde og et lignende Bælte i Gavlfoden, men er ellers af ret mørktbrændte Munkesten. Taarnbuen er spids, Taarnrummet overdækkes af et Krydshvælv med Kvartstensribber, hvis øverste Sten dog faar Halvstensbredde og mødes i en lille rund Slutsten med Hjulroset, vistnok skaaret i Kridtsten (lette Overribber og lille Topblok). Vindeltrappehuset er samtidigt. Det ret høje Mellemstokværk, der faar sit Lys gennem en fladbuet Sydglug i Spidsbuefelt, har i Nordvæggen spidsbuede Spareblændinger, Klokestokværket spidsbuede Tvillingglamhuller med Cirkelglug i Spejlfeltet. De nitakkede Gavle har over et Savskifte og en lav, nedre Række Smaapiber med Trappestik syv Højblændinger med vekslende Delinger og Afslutninger, de yderste med smaa Karvesnit i vandrette Kridtkvadere, de to næsttinderste fladbuede og Midtfeltet med zigzagmuret Bund og Spidsbue, som krones af en Cirkel.

Vaabenhuset er ret stærkt ommuret ved den sidste Istandsættelse. Vest for Døren er der en lille Sydglug, og i Højde med den moderne, runde Dør-

Fig. 4. Beldringe. Kalkmaleri. Akvarel af Magnus Petersen 1889.

bues Top springer et Binderskifte lidt frem foran Murflugten. Den syv-takkede Gavl har et rigt Blændingssystem af Præstø-Næstved Type, med tre Cirkler, men iøvrigt af lignende Karakter som Taarnets. I det moderne Savskifte under Vestsidens Gesims sidder en gammel Munkesten med en halv Snes Aftryk af et Stempel, en uregelmæssig Oval, c. 3 cm lang, hjulagtigt delt af ophøjede, radiale Linjer.

Bygningen, hvis romanske Dele i det ydre er pudsede og kalkede, er ret haardt præget af den 1891—98 foretagne Hovedstandsættelse (Arkitekt: Hans J. Holm). Med Undtagelse af Korforlængelsens nedre Mure staar de gotiske Murstensdele nu i blank Mur. Alle aabne Vinduer har moderne Munkestenskarme og Blyruder. Syddøren er, som før nævnt, nymuret. Vaabehuset, hvis Flankemure er forhøjede, har faaet aaben Tagstol, saa at det romanske Skaktavlvindue er frilagt. Kirkens Indre er glat pudset, med moderne Kalkmaleridekorationer i gotisk Manér; under Korbuen er malet Kirketiende-ejerens Vaaben. **Gulvflise*, broget glaseret, med indridset Lilje (som Præstø Type b, S. 32), findes i Nationalmuseet.

Baade i Korets og i Skibets nyere Tagværker er der i et Hanebaand snittet: »Anno 1761 den 13 Maje«.

KALKMALERIER

Ved Kirkens Hovedstandsættelse fremkom Kalkmalerirester, som atter blev overkalkede³.

Fra o. 1250—1300 var der Billeder paa Triumfvæggens søndre Del. Under en Loftsbort med en unggotisk Ranke fandtes to Billedrækker, adskilte af en smal, rødprykket, gul Stribe og begrænsede af Korbuen, der ledsagedes af en tilsvarende Stribe. I øverste Række saas en gaadefuld Fremstilling (Fig. 4): en paa et duget Bord staaende Mandling med strittende Haar og hæsligt, prikket Ansigt, der bøjer sig mod en knælende Mand i fodlang Dragt og med spids Jødehat og af ham modtager et Pengestykke. Bagfra lægger en hvidklædt Helgenmunk med Glorie sin højre Haand paa Mandlingens Ryg. To andre Figurer, en verdslig og en gejstlig (med Pallium) synes at vende sig bort fra denne Scene, men deres Skuldre og Hoveder var ødelagte af det gotiske Hvælv. Billedet i den nederste Række var meget fragmentarisk. Figurbundene havde været blaa, men Farverne var malede paa tør Kalk. Paa Triumfvæggens nordre Halvdel fandtes kun svage Spor af en senere gotisk Dekoration (røde Ranker).

Paa Skibets Hvælv (o. 1400) har Ribberne haft »blaat« i Sideprofilerne, og de nedre Kappelkanter har været markerede med røde Borter.

Paa Skibets Nordvæg, i Vesthvælvets Skjoldbuefelt, fandtes et naivt Billede fra Tiden henimod 1600, Kristus som Verdensdommer, siddende paa Regn-

buen over den rigsæblefor- mede Jordkugle. To Side- figurer, Maria og Johannes Evangelist (?), var ret øde- lagte. Baggrunden havde grønne Træer, Græsmark og Grave.

INVENTAR

Alterbordet er muret af Munkesten opad Østvæggen og sikkert samtidigt med Korforlængelsen. I Sydsiden sidder en nu tilmuret, flad- buet Niche med Fals; de øv- rige Sider er dækkede med ny Bræddeklædning.

Altertavle (Fig. 5) i Sen- barok, fra 1730. »I Steden for den ældgamle *Altertavle* er Kirken forsynet med en ny, som Snedker Rasmus

M. M. 1915

Fig. 5. Beldringe. Altertavle 1730 af Rasmus Dam.

Dam saavidt Snedker-, Bil- ledhugger- og Smedeprofessionen betræffer efter Kontrakt paa Tegningen af 8. Juni 1728 har entrepreneret, derfor hannem er blevet betalt 80 Rdl.; for det deri indsatte Skilderi, der præsenterer Nadveren, er Mestersvenden Prehn hos Hr. Cancelliraad og Hofskildrer Kraag [Heinrich Krock] blevet betalt 8. Juli 1729 20 Rdl.« (Rgsk.). Rammen ligner meget den i Lundby (S. 803), men er bedre bevaret. Intarsiasjerner, af sort og gult Træ, findes over og under de snoede Storsøjler og paa et Postament under Topkartouchen, som omfatter et reliefskaaret Spejlmonogram med F 4 AS, og som støttes af to Figurer med Palmegrene. Aarstallets Cifre i Gesimsfrisen er indlagte af Tin. Tavlen blev malet af nyt 1744 af Hans Nielsen fra Gandløse (Rgsk.), men Træværket staar nu rensat. Alterbilledet, Bebudelsen, er en nymodens Kopi. 1755 nævnes⁴, at paa en gammel †*Altertavle* stod øverst, uden Aarstal, »Lave Bech Agate Grube«; sml. S. 34.

Altersølv. Kalk af kbh. Prøvesølv 1734, 23,5 cm høj, med sekskantet Skaft, sekstunget Fod, rund, stavriflet og tværdelt Knop, Bæger med graveret C 6's kronede Spejlmonogram; Mestermærke for Nicolai Junge (Olrik 382). *Disk* af

Sølv, med samme Kongemonogram, men uden Mærker. *Oblatæske* af kbh. Prøvesølv 1730, med F 4's kronede Spejlmønogram graveret paa Laaget; Mestermærke for Nic. Junge (Olrik 382).

Alterstager, 39,5—40 cm høje, af gotisk Form, med tre ringet Cylinderskaft.

†*Korskranke*. 1755 nævnes, at »paa Skillerummet, som skiller Koret fra Kirken, findes disse kønne Vers«:

In cruce vita perit, mage qvod mirabere dicam.
Mors moritur, mortem mortua vita vorat.
Si pro te proprium peccator fundo cruorem,
Te saltem lacrymas fundere re pigeat.
Christum novisse est omnia nosse 1682.

»Man kan af Aarstallet slutte, at Mag. Joh. Lynges er Autor dertil«. Paa samme Skillerum stod under Kristi Kors:

Staa Synder! See! Her er for dig Langfredagsminde
See dog mit Hjerteblood, jeg for din Synd lod rinde
Det er det Blood og Vand al Verdens Synd og Daad
Borttog. Spar du ej da din Pønitentzes Graad. 1682.

Krucifiks, fra o. 1700, nu ophængt paa Triumfvæggen over Korbuen. Figuren, 90 cm høj, hænger i næsten lodrette Arme; lukkede Øjne, ingen Tornekroner, lille Lændeklæde, stærkt krummede Knæ. Nyere Overmaling: brunlig Legemsfarve, forgyldt Lændeklæde.

Font af rødgraa Granit, romansk. Kummen, Tvm. 79 cm, har foroven en svær Rundstav, medens den keglestubformede Fod har en Skaftning; intet Afløb. 1744 blev Daabsstenen marmoreret, Foden brunmalet (Rgsk.).

Fad af nederlandsk Arbejde, Tvm. 61 cm, med en staaende Løve omgivet af Vinløv med Klaser, paa Randen mellem Bladværk en Hjort og to Enhjørninge forfulgt af Hunde. I Bunden, der er drevet for sig og ved Nagler samlet med Randstykket, staar graverede Versaler: »Dette Becken gaf Tobias Rosendal med sin Hustru Maren Knudts Daatter til Beldringe Kirke effter S. Anne Christens Daatter sin førige Hustru som døde paa Beldringe Gaard den 8. Juni 1617 oc er begrafven her i Beldringe Kircke Pretium 7 D. R.« (dvs. kostede 7 Dlr.).

Prædikestol (Fig. 6), i Højrenæssancestil fra o. 1605, Næstved-Arbejde fra det Schrøderske Værksted. Hermerne forestiller Tro, Kærlighed og Fromhed. I Storfeltarkadernes Muslingeskalnicher staar Evangelistfigurer (Lucas og Marcus har mistet deres oprindelige Hoveder). Paa de nedre Smalfyldinger er paasat Vaabenskjolde: Grubbe, Beck, Marsvin og Gyldenstjerne, henvisende til Jakob Beck, død 1625, Søn af Lave Beck og Agate Grubbe, gift 1603 med Hille Marsvin, død 1637, Datter af Jørgen Marsvin og Karen Gyldenstjerne. Stolen staar nu i rensset Eg og har i Frisen et nymalet Skriftsted (Luk. 2, 28)

samt Aarstallet 1634, der sikkert hentyder til en nu forsvundet Staffering. Lydhimlen med Kartoucheværkstoppe er samtidig med Stolen og ligesom denne nu ogsaa renset.

Stoleværket er nyt, fra 1897, med gamle Pilastre paa Gavlene og gamle Portalrammer paa Dørene, alt af Fyr. Formerne er ret varierende, der findes

baade Skælpilastre og riflede Pilastre, rundbuede og ud-tungede Arkader af flere forskellige Typer, men alt Snitværket er dog fra 1600'ernes Begyndelse og af Næstved-Arbejde. *Degnestolen*, der svarer til Staderne, er næsten helt fornyet og har en ny-forgylt Frakturindskrift:

»Gaf tiel(!) Søffrenson Deegn Anno 1677«. †*Herskabspulpitur*, i Skibets Nordøsthjørne, og †*Vestpulpitur* med Orgel blev borttagne i 1890'erne.

Kirkens 44 Stole og Pulpituret blev 1735 opmalet af Anton Munk fra København (Rgsk.).

Tavle af Eg, 90 × 85, med Ramme af et udhugget, kantstillet Fyrrebrædt, hvorpaa malet Nadverens Indstiftelse og forneden med gul Fraktur paa sort: »1699 Haver Niels Hemingsøn i Hustrup, med sin Kieriste, bekost den(n)e Tavle, og foræret til denne Stæd Gud til Ære Kircken til Prydelse«. Ophængt i Skibets Vestfag paa nordre Væg-bue.

Klokker. 1) Under en Frise med Frugtguirlander holdt af Ørne: »1603 lod erlig oc welbiurdig Mand Lawe Beck til Førsløff støbe dene Klocke till Beldringe Kierke Borchardtus Gellegieter me fecit Verwvm(!) Domini manet in æternum«. Paa Klokkelegemet Becks og Grubbes Vaaben, mislykkede i Støbningen. Tvm. 100 cm.

2) »Støbt af J. C. og H. Gamst i Kiøbenhavn 1822 Givet til Beldringe Kirke af R. H. Levetzau«. Tvm. 84 cm.

M. M. 1915

Fig. 6. Beldringe. Prædikestol.

GRAVMINDER

1) Jomfru Margrete Schulten, Datter af Hr. Jørgen Schulte til Horenborg⁵, født paa Beldringe Gaard 18. Okt. 1634, død 17. Dec., begravet 11. Jan. 1635. Under den fordybede Versalskrift et indridset fliget Ornament. Rød Gullandskalksten, 107 × 131 cm, ret beskadiget, nu opstillet ved Korets Nordmur, oprindeligt liggende foran Alteret.

2) Fru Ollegaard von Reitzenstein, født von Gram, født i København 22. Juli 1735, gift 11. April 1755 med Hofmarschal Wolff Veit Christoph von Reitzenstein, død 7. Febr. 1759 paa Beldringe. Fordybet Versalindskrift paa Tysk. Hvidgraa, norsk Marmortavle med Ramme, 140 × 78 cm, over Døren til Sakristiet.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1661—72 (RA), 1719—68 (RA), 1728—76 (LA). — Kaldsbog paabegyndt 1738 (ved Embedet). — Præsteindberetning 1755 (NM). — Museumsindberetninger af Sophus Müller 1877, Hans J. Holm 1890, Th. Havning og M. Mackeprang 1915. Revideret af C. A. J. og V. H. 1928.

¹ N. V. Nielsen: Præstos Historie. 1899. S. 35. Richardt og Becher: Prospector af danske Herregaarde. VIII. 1856. Kronens Skøder I, 405 f. Kanc. Brevbøger 30. April, 23. Sept. 1622; 17. Juni, 22. Aug. 1623. Kr. Erslev: Danmark—Norges Len og Lensmænd 1596—1660. S. 54. ² H. J. Holm 1890. ³ Indberetninger af Magnus Petersen 1889 og 1895 (NM). Magnus Petersen: Kalkmalerier. S. 132, Pl. VI, 4. ⁴ Præsteindberetningen 1755 fortsætter: »At disse Becher har været store Mænd i Biget, har jeg sluttet af et gammelt Vers, som endnu kan høres af de gamle: »Lave Bech var ingen Giæk han raade godt for Kongens Pengesæk«. ⁵ Jørgen Schulte til Horneburg ved Stade havde 1631—34 Beldringe Krongods i Forpagtning. Danmarks Adels Aarbog XLIII.

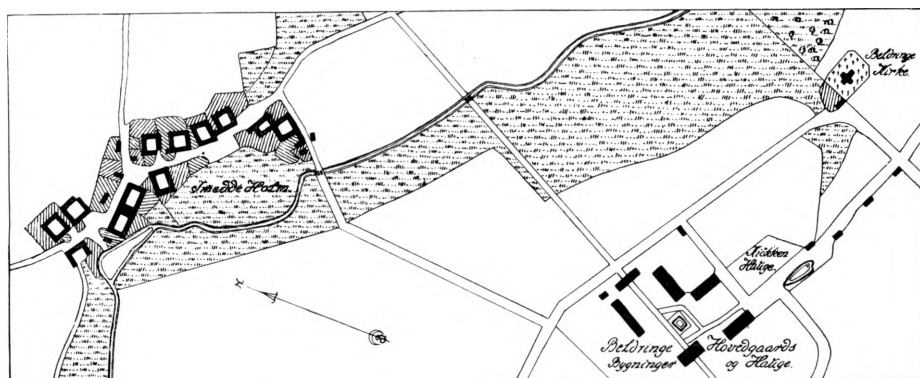

Fig. 7. Faksinge, Beldringe Gaard og Kirke 1806.